UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA INDIVIDUAL TA'LIM TAMOYILLARINI QO'LLASHNING METODIK VA TEXNOLOGIK TIZIMI

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti Pedagogika nazariyasi va tarixi mutaxasisiligi
1-bosqich magistrantlari
Qurbanova Mashhura Zafar qizi
mashhuraqurbanova2003@gmail.com, +998979983004
Karimberdiyeva Zilola Komil qizi
zilolakarimberdiyeva2002@gmail.com, +998932455735

Ilmiy rahbar: Jamoldinova Sayyora Nodirbek qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti "Pedagogika" kafedrasi o'qituvchisi
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0006-4669-0483
s.jamoldinova@cspu.uz, +998917766446
Chirchiq,O'zbekiston

Annotatsiya: Mazkur maqolada umumta'lim maktablarida individual ta'lim tamoyillarini qo'llashning metodik va texnologik tizimi, xususan, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan holda tashkil etish masalalari tahlil qilingan. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda o'qitish usullari va raqamli texnologiyalarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ta'lim samaradorligini oshirishda metodik yondashuvlar va texnologik vositalarning o'rni ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda individual ta'lim tamoyillarini amalga oshirishning ilmiy-nazariy asoslari tahlil qilingan. Natijada umumta'lim maktablarida ta'lim jarayonini takomillashtirish bo'yicha muhim xulosalar berilgan.

Kalit so'zlar: umumta'lim maktabi, individual ta'lim, metodik tizim, ta'lim texnologiyasi, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, ta'lim samaradorligi.

Аннотация : В данной статье анализируется методическая и технологическая система применения принципов индивидуального обучения в общеобразовательных школах, особенно вопросы организации учебно-воспитательного процесса с учетом личностных особенностей. Особое внимание уделяется методам обучения и цифровым технологиям, учитывающим индивидуальные характеристики учащихся в современной системе образования. Также рассматривается роль методических подходов и технологических средств в повышении эффективности обучения. В результате сформулированы выводы по совершенствованию образовательного процесса в общеобразовательных школах.

Ключевые слова: общеобразовательная школа, индивидуальное обучение, методическая система, образовательная технология, личностно-ориентированный подход, эффективность обучения.

Abstract: This article analyzes the methodological and technological system of applying individual education principles in general education schools, particularly issues of organizing the educational process in a person-centered manner. Particular attention is paid to teaching methods

and digital technologies that take into account the individual characteristics of students in the modern education system. The role of methodological approaches and technological tools in improving learning effectiveness is also discussed. Scientific and theoretical foundations for implementing individual education principles are examined. As a result, conclusions are presented for improving the educational process in general education schools. **Keywords:** general education school, individual education, methodological system, educational technology, person-centered approach, learning effectiveness.

Kirish

Hozirgi globallashuv va raqamlashuv sharoitida umumta'lim maktablari tizimi jamiyat taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi omillaridan biri sifatida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ilm-fan, texnologiya va axborot-kommunikatsiya vositalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayonini tashkil etish, boshqarish va o'qitish metodikalariga yangi talablarni qo'ymoqda. Shu nuqtai nazardan qaraganda, umumta'lim maktablarida individual ta'lim tamoyillarini qo'llashning metodik va texnologik tizimini takomillashtirish, ta'lim jarayonini samarali boshqarish hamda o'quvchilarning shaxsiy xususiyatlaridan oqilona foydalanish dolzarb ilmiy-pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Zamonaviy umumta'lim tizimida an'anaviy ta'lim usullari bilan bir qatorda innovatsion pedagogik texnologiyalar, interaktiv usullar, raqamli ta'lim platformalari va o'quvchiga yo'naltirilgan ta'lim modellari keng qo'llanilmoqda. Bunda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda boshqaruvning ilmiy asoslangan usullari, strategik rejalashtirish, ta'lim sifatini baholash mexanizmlari hamda ta'lim ishtirokchilari o'rtasidagi samarali hamkorlik muhim ahamiyatga ega. Umumta'lim maktablarida individual yondashuvni to'g'ri tashkil etish ta'lim mazmunini yangilash, o'qitish texnologiyalarini takomillashtirish va o'quvchilarning intellektual hamda ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, ta'lim jarayonida individual tamoyillarning ahamiyati ham ortib bormoqda. Chunki o'quvchilarning individual xususiyatlari, motivatsiyasi, kognitiv qobiliyatlari va ijtimoiy-psixologik muhiti ta'lim samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Individual tamoyillarga asoslangan o'qitish metodikasi o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish, ijodiy faolligini rag'batlantirish hamda ularning shaxsiy va kasbiy rivojlanishiga sharoit yaratishga xizmat qiladi.

Adabiyot tahlili va metodologiyasi

Umumta'lim maktablarida individual ta'lim tamoyillarini qo'llash, ayniqsa metodik va texnologik yondashuvlar asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish masalasi pedagogika va psixologiya fanlarida keng o'rganilayotgan muhim ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Mazkur muammoning nazariy va amaliy jihatlari ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan tadqiq etilgan bo'lib, ularning ilmiy ishlarida ta'limni modernizatsiya qilish, ta'lim jarayonini samarali boshqarish hamda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda o'qitish metodikalarini takomillashtirish masalalari yoritilgan.

Xorijiy olimlardan B.Blum, J.Bruner, D.Dyui, R.Gane, J.Piaje va L.Vygotskiy kabi tadqiqotchilar ta'lim jarayonining psixologik asoslari, kognitiv rivojlanish, ta'lim motivatsiyasi va o'quvchilar faolligini oshirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlarni ilmiy asoslab berganlar. Ularning tadqiqotlarida ta'lim jarayonini tashkil etishda o'quvchining faol ishtiroki, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va bilish faoliyatini rag'batlantirish muhim omil sifatida ko'rsatilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda kompetensiyaviy yondashuv, o'quvchiga

yo'naltirilgan ta'lim, raqamli ta'lim muhiti va innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Mahalliy olimlar tomonidan ham umumta'lim maktablarida o'qitish metodikasini takomillashtirish, ta'lim jarayonini boshqarishning ilmiy asoslarini ishlab chiqish va individual-pedagogik yondashuvlarni rivojlantirish bo'yicha qator ilmiy izlanishlar olib borilgan. Ularda ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalardan foydalanish, o'quvchilarning shaxsiy va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, ta'lim samaradorligini oshirish hamda pedagogik boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Bu tadqiqotlar umumta'lim maktablarida ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqotda ilmiy izlanishlarni amalga oshirishda bir qator umumilmiy va maxsus metodlardan foydalanildi. Jumladan, nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, modellashtirish va umumlashtirish metodlari orqali mavzuga doir ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar va ilmiy manbalar o'rganildi. Shuningdek, pedagogik kuzatuv, so'rovnoma, intervyu va tahlil metodlari orqali umumta'lim maktablarida o'qitish jarayonining individual va texnologik jihatlari tadqiq etildi.

Muhokama

Umumta'lim maktablarida individual ta'lim tamoyillarini qo'llashning metodik va texnologik tizimini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, bugungi kunda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda metodik va texnologik yondashuvlarning o'zaro uyg'unligi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimida faqatgina bilim berish emas, balki o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, ularning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish ustuvor vazifaga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan, umumta'lim maktablarida o'qitish metodikasini yangilash jarayoni individual tamoyillar va texnologik imkoniyatlarni chuqur hisobga olgan holda amalga oshirilishi lozim.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonini samarali boshqarish o'qitish metodlarining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Agar ta'lim jarayoni strategik rejalashtirish, innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish va o'quv jarayonini tizimli tashkil etish asosida boshqarilsa, o'quvchilarning bilim olish faolligi va o'quv natijalari sezilarli darajada ortadi. Bu esa umumta'lim maktablarida ta'lim sifati va raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ta'lim boshqaruvida demokratik va hamkorlikka asoslangan yondashuvlardan foydalanish o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida samarali muloqotni ta'minlaydi.

Muhokama jarayonida individual yondashuvlarning ham katta ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Chunki har bir o'quvchining shaxsiy xususiyatlari, bilish jarayonlari, motivatsiyasi va ijtimoiy-psixologik muhiti turlicha bo'lib, bu omillar ta'lim samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Individual tamoyillarga asoslangan o'qitish metodikasi o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Shuningdek, ta'lim jarayonida o'quvchilarning emotsional holati, motivatsiyasi va ijtimoiy faolligini hisobga olish o'quv jarayonining samaradorligini yanada oshiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, umumta'lim maktablarida individual ta'lim tamoyillarini qo'llashning metodik va texnologik tizimi ta'lim jarayonini boshqarish va individual

yondashuvlarni samarali uyg'unlashtirishni talab etadi. Zamonaviy ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan o'qitish, innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish, raqamli ta'lim muhitini rivojlantirish va kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu jarayon ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va ijodiy faolligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda boshqaruvning ilmiy asoslangan mexanizmlaridan foydalanish hamda o'quvchilarning individual-psixologik xususiyatlarini hisobga olish muhim omil hisoblanadi. Individual yondashuvlar ta'lim jarayonida motivatsiyani kuchaytirish, bilish faolligini oshirish va o'quvchilarning shaxsiy hamda kasbiy rivojlanishini ta'minlashda katta ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qurbonov Sh., Seydaxmedov N. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2011.
2. Ishmuxamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste’dod, 2013.
3. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2012.
4. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Sano-standart, 2017.
5. Vigotskiy L.S. Psixologiya razvitiya cheloveka. – Moskva: Smisl, 2005.
6. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. – Moskva: Logos, 2004.
7. Klarin M.V. Innovatsionnie modeli obucheniya v visshey shkole. – Moskva: Yurayt, 2016.